

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเพื่อศึกษาเปรียบเทียบยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ในหมวดการรู้จักโรคและป้องกันโรค การรู้จักปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย การบริหารร่างกาย และการรู้จักรับประทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ ในลักษณะที่แตกต่างกันทางเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยทำการส่งแบบสอบถามไปยังสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครทางไปรษณีย์ตามจำนวนตัวอย่างที่เลือกไว้ 378 ฉบับ และได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 344 ฉบับ ได้นำมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 267 ฉบับ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยแยกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะทางสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และลักษณะการชมโทรทัศน์และตอนที่ 2 เป็นระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดทั้ง 4 ซึ่งจะขอสรุปแยกเป็น เรื่อง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

และลักษณะการชมโทรทัศน์

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุระหว่าง 10-15 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ มีรายได้ต่ำกว่า 1000 บาท ต่อเดือน
2. ผู้ตอบแบบสอบถามดูโทรทัศน์เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ - 84.6 โดยแยกเป็นวันเวลาที่มีดูโทรทัศน์มากที่สุด ดังนี้

2.1 วันจันทร์-ศุกร์	เวลา 16.00-18.30 น.
2.2 เสาร์-อาทิตย์	เวลา 8.00-10.00 น.

2.3	วันนักชดถุข	เวลา 10.00-12.00 น. และ 12.00-14.00 น.
2.4	เฉพาะจันทร-อาทิตย์	เวลา 20.00-22.00 น.
2.5	เฉพาะเสาร์-อาทิตย์ และวันนักชดถุข	เวลา 10.00-12.00 น.
2.6	จันทร-อาทิตย์และ นักชดถุข	เวลา 20.00-22.00 น.
2.7	เวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ดูโทรทัศน์น้อยที่สุด	เวลา 6.00-7.00 น.

3. รายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพที่มีผู้ชมมากที่สุดได้แก่ รายการปัญหาชีวิต และสุขภาพ ซึ่งออกอากาศวันอาทิตย์เวลา 20.50 น. ของ 9 มีผู้ชดถุขเป็นรอยละ 85.4 และรองลงมาได้แก่รายการสวยอย่างหนุ่มสาว ซึ่งออกอากาศวันอาทิตย์เวลา 16.00 น. ของ 9 มีผู้ชดถุขเป็นรอยละ 45.3 และอันดับสามได้แก่รายการเพื่อสุขภาพและความงาม ซึ่งออกอากาศทุกวันจันทร-ศุกร เวลา 17.00 น. มีผู้ชดถุขเป็นรอยละ 39.7 ส่วน รายการที่มีผู้ชดถุขน้อยที่สุดได้แก่รายการเอ็ด อัลเลน โขว ออกอากาศทางช่อง 3 ทุกวันพร เวลา 15.20 น. มีผู้ชดถุขเป็นรอยละ 15.7

จากการศึกษาถึงวันและเวลาที่ผู้ชดถุขโทรทัศน์มากที่สุดและนำมาประกอบการวิเคราะห์ที่มีผลต่อการดูรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพ จะเห็นได้ว่าเวลาที่รายการปัญหาชีวิตและสุขภาพที่มีผู้ชดถุขมากที่สุด ก็เพราะออกอากาศตรงกับเวลาที่ผู้ชดถุขโทรทัศน์มากที่สุด คือ ช่วงระหว่าง 20.00-22.00 น. และจากการสัมภาษณ์นายแพทย์สรพงษ์ อ่าพันธ์ ผู้จัดรายการก็ได้ให้ความคิดเห็นเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงรายการสวยอย่างหนุ่มสาว ที่มีผู้ชดถุขเป็นอันดับ 2 ซึ่งออกอากาศเวลา 16.00 น. ในวันอาทิตย์ ถึงแม้ว่าช่วงเวลาออกอากาศจะไม่ตรงกับเวลาที่ผู้ชดถุขโทรทัศน์มากที่สุดทีเดียว แต่ตรงกับเวลาที่ผู้ชดถุขโทรทัศน์มากเป็นอันดับรองลงมาคือ เวลา 16.18.30 น. ซึ่งมีผู้ชดถุขเป็นรอยละ 39.7 และสำหรับรายการเพื่อสุขภาพและความงามที่มีผู้ชดถุขเป็นอันดับ 3 ออกอากาศทุกวันจันทร-ศุกร เวลา 17.00 น. ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่มีผู้ชดถุขระหว่าง

วันจันทร์-ศุกร์ มากที่สุด คือ 16.00- 18.30 น. และภายในทางตรงกันข้าม รายการ เอค อลเลน โชว์ มีผู้น้อยที่สุด เนื่องจากออกอากาศในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง

4. ลักษณะการดูรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามจะดูรายการโทรทัศน์ตามแต่โอกาส ไม่บ่อยนัก คิดเป็นร้อยละ 69.7 ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะมีเวลาเป็นเครื่องกำหนดนั่นเอง ทำให้โอกาสที่จะดูรายการอย่างทั่วถึงมีอยู่ในวงจำกัด ดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามจึงดูเป็นประจำเฉพาะบางรายการ ซึ่งมีผู้คิดเป็นร้อยละ 15.4

5. ความต้องการให้รายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพออกอากาศส่วนใหญ่ ต้องการให้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ คิดเป็นร้อยละ 65.2 และในเวลา 20.00-22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 33.3 และเมื่อพิจารณารายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพเท่าที่มีอยู่ในจำนวน 6 รายการ มีเพียง 2 รายการ คือรายการปัญหาชีวิต และสุขภาพ และรายการสวยอย่างหนุ่มสาว เท่านั้นที่ออกอากาศในวันอาทิตย์ ส่วนรายการอื่นอีก 4 รายการ ออกอากาศในวันธรรมดา จึงทำให้บุคคลขาดโอกาสที่จะติดตามได้

6. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพ ในเรื่องของเวลา คิดเป็นร้อยละ 52.9 จะเห็นได้ว่า เวลาเป็นปัญหาสำคัญอันดับแรกที่สุดต่อการให้รายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพ และต้องการจะติดตามชม แต่เหตุที่ไม่ได้ติดตามทุกรายการก็เพราะมีปัญหาเรื่องเวลาที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์

เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดต่าง ๆ

สำหรับในตอนที่ 2 เป็นการวัดระดับความคิดเห็น โดยให้ค่าเป็นคะแนน 4 ระดับ คือ น้อยที่สุด = 1 น้อย = 2 มาก = 3 และมากที่สุด = 4 ดังนั้น จึงนำคะแนนแต่ละข้อมารวมกันในแต่ละหมวด และหาค่าเฉลี่ย โดยที่กำหนดว่าถ้าได้ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 ขึ้นไป ถือว่ามีทัศนคติที่ดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีการยอมรับ แต่ถ้าวัดค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 2 ลงมา ถือว่ามีทัศนคติที่ไม่ดี หรือไม่มีการยอมรับ ซึ่งจะได้อีกเสนอเป็นหมวด ๆ ดังนี้

1. หมวด ก. การรู้จักโรคและป้องกันโรค จากการนำคะแนนรวมทุกรายการทั้งหมดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ 2.79 ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดนี้ (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2)

2. หมวด ข. การรู้จักปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย จากการนำคะแนนรวมทุกรายการทั้งหมดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ 2.74 ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดนี้ (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2)

3. หมวด ค. การบริหารร่างกาย จากการนำคะแนนรวมทุกรายการทั้งหมดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ 2.77 ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดนี้ (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2)

4. หมวด ง. การรู้จักรับประทานอาหารในถาดหลักโภชนาการ จากการนำคะแนนรวมทุกรายการทั้งหมดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ 2.68 ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดนี้ (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2)

เมื่อนำคะแนนรวมทุกรายการในแต่ละหมวด มาแยกวิเคราะห์ตามตัวแปรทั้ง 5 ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อหาความสัมพันธ์ และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้ t -test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และใช้ F -test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ดังนี้

1. การยอมรับรายการโทรทัศน์หมวดการรู้จักโรค และป้องกันโรคพบว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.998 ซึ่งแสดงว่าผู้ที่อายุต่างกันจะมีการยอมรับต่างกันไป หรือกล่าวได้ว่ามีทัศนคติที่ต่างกัน เมื่อได้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ ปรากฏว่ากลุ่มอายุ 10-15 ปี ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 16.35

กับกลุ่มอายุ 36-40 ปี ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 20.60 มีการยอมรับต่างกัน ส่วนกลุ่มอายุอื่น ๆ มีการยอมรับที่ไม่ต่างกัน และจากความเห็นของวงการแพทย์กล่าวว่า ผู้ที่อยู่ในวัย 36-40 ปี จัดว่ากำลังเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ จึงทำให้ความสนใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง เนื่องจากวิตกกังวลว่าร่างกายจะไม่แข็งแรงเท่าที่ควร ส่วนผู้ที่อยู่ในวัย 10-15 ปี ซึ่งกำลังอยู่ในวัยเรียน จะมีความสนใจในเรื่องสุขภาพน้อยกว่า

ในการทดสอบสมมติฐาน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 พบว่าตัวแปร เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีทัศนคติหรือการยอมรับรายการโทรทัศน์ เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดการรู้จักโรคและป้องกันโรคไม่ต่างกัน กล่าวคือตัวแปรดังกล่าวไม่ได้เป็นตัวกำหนดการยอมรับ

2. การยอมรับรายการโทรทัศน์หมวดการรู้จักปฏิบัติตน เมื่อเจ็บป่วยพบว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่า F ที่คำนวณได้ เท่ากับ 3.027 ซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีอายุต่างกัน จะมีการยอมรับต่างกันไป หรือกล่าวได้ว่ามีทัศนคติที่ต่างกันและหลักจากทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ระบุปรากฏว่ากลุ่มอายุ 36-40 ปี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคะแนนในหมวดนี้เท่ากับ 20.40 มีทัศนคติต่างจากกลุ่มอายุ 21-25 ปี และกลุ่มอายุ 26-30 ปี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 16.00 ส่วนกลุ่มอายุอื่นนอกจากนี้มีทัศนคติหรือมีการยอมรับไม่ต่างกัน ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ผลดังกล่าวมาได้ในข้อ 1

ในการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 พบว่าตัวแปร เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีทัศนคติหรือการยอมรับรายการโทรทัศน์ เพื่อพัฒนาสุขภาพในหมวดการรู้จักปฏิบัติตน เมื่อเจ็บป่วยไม่ต่างกัน หมายความว่าตัวแปรดังกล่าวไม่ได้เป็นตัวกำหนดการยอมรับ

3. การยอมรับรายการโทรทัศน์ หมวดการบริหารร่างกาย พบว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.226 ซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับกัน จะมีความสนใจหรือการยอมรับต่างกันไป และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ปรากฏว่าผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญญา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคะแนนในหมวดนี้เท่ากับ 24.00 มีทัศนคติต่างจากผู้มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 14.36 ส่วนกลุ่มการศึกษาระดับอื่น ๆ จะมีความสนใจหรือการยอมรับที่ไม่ต่างกัน

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ มีทัศนคติหรือการยอมรับในหมวดการบริหารร่างกายไม่ต่างกัน ซึ่งหมายความว่าตัวแปรดังกล่าวไม่ได้เป็นตัวกำหนดการยอมรับในหมวดนี้

4. การยอมรับรายการโทรทัศน์ หมวดการรู้จักกับประธานาธิบดีให้ถูกหลักโภชนาการ พบว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ตัวแปรเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ที่ต่างกัน จะมีการยอมรับต่างกันไปดังนี้

4.1 การทดสอบสมมติฐานระหว่างเพศ ด้วยค่า t ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -2.17 พบว่าเพศชาย และหญิง มีทัศนคติหรือการยอมรับต่างกัน โดยที่เพศชายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 15.48 และหญิงเท่ากับ 16.45 ตามลำดับ

4.2 การทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.844 พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุต่างกันจะมีทัศนคติหรือการยอมรับต่างกัน และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ปรากฏว่าผู้สูงอายุระหว่าง 36-40 ปี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.60 มีทัศนคติหรือการยอมรับต่างจากกลุ่มอายุ 16-20 ปี และ 26-30 ปี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.75 และ 15.06 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอายุอื่น มีการยอมรับไม่ต่างกัน

4.3 การทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.968 พบว่าผู้มีการศึกษาต่างระดับกัน จะมีทัศนคติหรือการยอมรับต่างกัน ซึ่งเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญญา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.00 มีทัศนคติหรือการยอมรับต่างจากกลุ่มผู้มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.36 ส่วนกลุ่มการศึกษาระดับอื่นมีการยอมรับไม่ต่างกัน

4.4 การทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.855 พบว่า ผู้มีรายได้ต่างกัน จะมีทัศนคติหรือการยอมรับต่างกัน

โดยที่ผลจากทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า ผู้มีรายได้ระหว่าง 1001-2000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 17.50 มีทัศนคติหรือการยอมรับต่างจากกลุ่มผู้มีรายได้ 2001-3000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 13.64 ส่วนกลุ่มรายได้อื่น ๆ มีทัศนคติไม่ต่างกัน และที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 นี้พบว่าผู้มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติหรือการยอมรับรายการโทรทัศน์ในหมวดการรู้จักกับประธานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการไม่ต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานตามตัวแปรทั้ง 5 แล้วปรากฏว่าตัวแปรทาง เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ที่ต่างกันจะมีทัศนคติหรือการยอมรับแตกต่างกันไปตามหมวดต่าง ๆ ทั้ง 4 หมวดแต่ตัวแปรในเรื่องของอาชีพ เป็นตัวแปรเดียวที่มีทัศนคติหรือการยอมรับไม่ต่างกันทั้ง 4 หมวด นั้นหมายความว่าอาชีพไม่ได้เป็นตัวกำหนดการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพ

ผลงานวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีทางการสื่อสารมวลชนที่ De Fleur และ Rokeach กล่าวไว้ว่าบุคคลจะมีปฏิกริยากับสื่อหรือสารที่ได้รับอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะ 3 ประการ คือ ความแตกต่างในตัวบุคคลแต่ละคน ความแตกต่างทางสังคม และความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวในงานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาตามตัวแปรทาง เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งผลปรากฏว่าตัวแปร เพศ อายุ การศึกษาและรายได้ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพในทุกหมวดที่ทำการศึกษา แต่ตัวแปรทางด้านอาชีพ เป็นตัวแปรเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการสำรวจรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ปรากฏว่ามีเพียง 6 รายการเท่านั้น ที่มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาสุขภาพโดยตรง ซึ่งเป็นรายการของทาง เอชเอ็นบีที่ขึ้นทั้งสี่ จึงน่าจะเป็นข้อคิดให้แกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง และหน่วยงานราชการอื่นที่มีส่วนสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ความรู้นี้ เชนกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง กระทรวงศึกษาธิการ อาจเสนอในรูปของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทางด้าน

การพัฒนาสุขภาพ สถานีโทรทัศน์ทั้งของทางราชการ และรัฐวิสาหกิจทั้งในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคที่มีการผลิตรายการของตนเองได้ จัดให้มีรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพขึ้น เป็นต้น โดยที่แต่ละหน่วยงานต่างให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน และเสนอรายการอย่างน้อยหน่วยงานละ 1 รายการ ก็จะทำให้มีปริมาณรายการโทรทัศน์ประเภทนี้มีมากขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่

2. ปัญหาทางค่านงงบประมาณที่เป็นปัญหาสำคัญยิ่งในการสนับสนุนมีรายการโทรทัศน์ จากการสัมภาษณ์นายแพทย์ประจวบ สมพงษ์ผู้อำนวยการกองสุขภาพ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่หน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการ เผยแพร่ให้ความรู้ทางสุขภาพแก่ประชาชน ได้กล่าวถึงปัญหานี้เช่นกันสำหรับการแก้ไขน่าจะทำได้โดยทางรัฐบาลเห็นความสำคัญของการใช้สื่อโทรทัศน์ในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนส่วนใหญ่ ด้วยการเพิ่มงบประมาณหรืออีกทางหนึ่งหากทางรัฐบาลไม่สามารถจัดสรรงบประมาณได้แล้ว ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบน่าจะไ้แบ่งหรือกระจายงบประมาณที่ได้ในวงจำกัดนั้นให้ทั่วถึง โดยสนับสนุนการผลิตรายการ โทรทัศน์ที่มีคุณภาพอย่างน้อย 1 รายการ นอกจากนี้อาจขอความร่วมมือในการสนับสนุนงานการจากทางหน่วยงานเอกชน

3. ปัญหาค่านค่าใช้จ่ายในการเช่าเวลาของทางสถานีเพื่อออกอากาศก็เช่นกันที่เป็นอุปสรรค เพราะเวลาที่คิดมูลค่าโทรทัศน์มากที่สุดก็จะต้องใช้จ่ายเงินสูง หากจะจ่ายให้น้อยลงก็จะไ้เวลาที่ไม่เหมาะสมทำให้มีผู้น้อย ดังเช่นจากการสำรวจในครั้งนี้ซึ่งมีรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพ 6 รายการ แต่มีอยู่ 4 รายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาที่ไม่มีผู้นิยมดูโทรทัศน์ ทำให้เป็นการสูญเสียทั้งค่านค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ของประชาชนที่ประชาชนควรจะได้รับ ดังนั้น ทางสถานีจะเห็นประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมโดยสนับสนุนให้รายการของทางราชการได้มีโอกาสออกอากาศเวลาที่ไม่มีผู้นิยมดูโทรทัศน์ ด้วยการช่วยเหลือในทางใดทางหนึ่ง จากการสำรวจครั้งนี้พบว่า 2 รายการที่มีผู้นิยมดูมากออกอากาศทางช่อง ๑ อีก 3 รายการออกอากาศทางช่อง 5 แต่อยู่ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม และอีก 1 รายการ ออกอากาศของ 3 ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมเช่นกัน ส่วนทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ไม่มีรายการเพื่อสุขภาพเลย

4. ผลจากงานวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้โทรทัศน์ที่ต้องการให้รายการ เพื่อสุขภาพออกอากาศในวันและเวลาใด ดังนั้นผู้ผลิตรายการน่าจะได้นำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปประกอบการจัดเวลาการออกอากาศให้เหมาะสมเพราะเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ เสนอมาใหม่ปรับปรุงอันดับแรกก็คือเรื่องของเวลา ซึ่งผลของงานวิจัยครั้งนี้ ตรงกับผลงานวิจัยของทัศนีย์ ยาสมาณ ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง "การชมรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" ในปี พ.ศ. 2518 ที่ว่าสถานีช่อง 9 เสนอรายการความรู่มากกว่าสถานีอื่น ส่วนช่อง 3 มีรายการความรู่น้อยที่สุด จะเห็นได้ว่าตลอดช่วงเวลา 4 ปี ที่ผ่านมา ยังมีได้มีการปรับปรุงในเรื่องของการให้เวลารายการ เพื่อความรู้เลย

นอกจากเรื่องของวัน เวลาแล้ว เรื่องของเนื้อหาสาระก็เป็นสิ่งที่ควรปรับปรุงรองมาเป็นอันดับที่ 2 และจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ในช่วง เวลาที่ทำการศึกษานั้นยังไม่ครอบคลุมทั่ว ทุก เรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพ โดยที่ขาดเนื้อหาทางด้านการบริหารจัดการใจซึ่งเคยมีในช่วงก่อนทำการศึกษา ดังนั้นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ควรได้จัดทำเนื้อหาสาระให้กระจายในวงกว้างโดยให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่ประชาชนควรจะทราบ

4. ควรสนับสนุนให้มีรายการโทรทัศน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใดซักถามข้อสงสัยหรือปัญหาได้ ซึ่งอาจจะ เป็นรายการสดหรือเป็นการบันทึกเทปก็ได้ ทั้งนี้ประโยชน์ที่จะได้รับนอกจากจะทราบความสนใจในรายการของผู้ เท้ากับเป็นการสำรวจผลไปในตัวแล้ว ยังทำให้ทราบเนื้อหาที่ผู้ต้องการด้วย เป็นการจัดรายการที่คำนึงถึงผู้รับเป็นสำคัญ

ในเรื่องนี้ผู้ที่อยู่ในวงการโทรทัศน์ดังเช่น ประภัสร์ ศรีลัมภ และเสกสรร ภูประคิษฐ์ ได้ให้ความเห็นในรายการ 60 นาที วันอาทิตย์ที่ 5 และ 12 เมษายน ทางสถานีช่อง 9 ถึงการจะผลิตรายการโทรทัศน์อย่างไรว่า ควรจะให้มีการใช้โทรทัศน์เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ โดยที่ผู้ใดมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ซึ่งทั้ง 2 คนได้ให้ความเห็นตรงกันว่า ในเรื่องนี้ยังคง เป็นปัญหาที่มีได้มีการพัฒนามาเป็นเวลานาน สำหรับรายการโทรทัศน์ เพื่อพัฒนาสุขภาพทั้ง 6 รายการ ที่ทำการสำรวจในงานวิจัยครั้งนี้มีรายการปัญหาชีวิตและสุขภาพรายการเดียวที่เปิดโอกาสเช่นนี้ จึงทำให้มีผู้ติดตามมากที่สุด

5. ในการวิจัยครั้งนี้ได้แจกแบบสอบถามไปยังสมาชิกจำนวน 378 ฉบับ ได้รับคืนมา 344 ฉบับ ไม่ตอบกลับมาจำนวน 34 ฉบับ และในส่วนที่ได้รับคืนมาเป็นแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์เสีย 77 ฉบับ เท่ากับเป็นการสูญเสียข้อมูลไป 111 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 29 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะแก่ผู้ชมรายการโทรทัศน์ว่า หากมีผู้วิจัยหรือต้องการสำรวจความคิดเห็น ควรที่จะให้ความร่วมมืออย่างดีในการตอบ หรือให้รายละเอียด เพราะผลที่ได้ก็จะกลับนำประโยชน์มาสู่ผู้ชมนั่นเอง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีมูลค่าเนอาอยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ยังมีได้ทำการสำรวจในพื้นที่อื่น ดังนั้นจะมีผู้ทำการวิจัยในทำนองเดียวกันที่จังหวัดอื่นบ้าง โดยอาจทำการสำรวจเป็นภาคเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากพอที่จะนำมาวิเคราะห์ใหม่ประสิทธิภาพ แต่ขณะนี้อาจมีปัญหาด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจต้องขอความสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำการวิจัย หรืออาจรวมกับการทำวิจัยในโครงการอื่นที่จะจัดทำขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ โดยออกสำรวจในเวลาเดียวกันเพื่อความสะดวกและประหยัดในการเก็บข้อมูล

ความที่โคทรายแล้วว่ามีปัญหาของการผลิตรายการโทรทัศน์อยู่ทั้งประมาณที่จะสนับสนุนรายการไม่เพียงพอ แต่ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ครอบคลุมไปถึง เรื่องของค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจัดทำรายการ หรือการติดตามผลรายการ และปัญหาด้านงบประมาณจัดถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ อย่างยิ่งที่ควรทำการวิจัย เพื่อทราบจำนวนค่าใช้จ่ายที่แท้จริง และจะไต่หาทางแก้ไขได้ถูกต้อง

ปัญหาในการวิจัย

ในการวิจัยแทบทุกครั้งย่อมมีอุปสรรคอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ซึ่งอาจเป็นปัญหาทั้งที่พอจะคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้บ้าง หรืออาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขกันเป็นเรื่อง ๆ ไป สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ก็เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อผลของการวิจัยครั้งนี้ก็คือ การที่ทางรัฐบาลมีนโยบายประหยัดไฟฟ้า และได้มีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงกำหนดการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2524 ซึ่งทำให้ไม่มีรายการโทรทัศน์ภาคกลางวัน และจะเริ่มมีออกอากาศในวันธรรมดา ตั้งแต่เวลา 16.00 น. เป็นต้นไป และในวันเสาร์-อาทิตย์ และวันนักขัตฤกษ์ เริ่มตั้งแต่เวลา 8.00 น. เป็นต้นไป และจะหยุดพักเวลา 18.30-20.00 น. ดังนั้นรายการเพื่อสุขภาพบางรายการจึงถูกตัดออกไปด้วย แต่ทั้งนี้ก็ได้มีผลต่อการเก็บข้อมูลเพราะผู้วิจัยได้เริ่มเก็บข้อมูลล่วงหน้าและกำหนดวันสุดท้ายของการตอบแบบสอบถามคือวันที่ 31 ธันวาคม 2523 ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจึงเป็นข้อมูลของเหตุการณ์ที่ผ่านมา นับตั้งแต่การสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการดูโทรทัศน์ในเรื่องของเวลา และรายการที่เคยดู

ผลที่กระทบกระเทือนจากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ จะมีต่อเมื่อมีผู้ต้องการข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ไปอ้างอิง หรือไปประกอบการทำงานวิจัยอื่นต่อไป ซึ่งต้องระมัดระวังเป็นอย่างดี เพราะต้องระลึกอยู่เสมอว่าข้อมูลนี้เป็นคำตอบจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่ดูโทรทัศน์ตามวัน เวลาที่มีกำหนดไว้เดิม มิใช่เป็นข้อมูลของวันและเวลาใหม่ ดังนั้น หากมีผู้ใดจะทำการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันอาจได้รับผลไม่เหมือนกัน

นอกจากในเรื่องของเวลาแล้ว ด้านเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา 6 เดือน (กรกฎาคม - ธันวาคม 2523) นั้น ยังขาดเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการจิต ซึ่งเคยมีก่อนช่วงเวลาที่ผู้ทำวิจัยทำการศึกษา ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับครั้งนี้จึงขาดเนื้อหาที่ครอบคลุมในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ที่ควรจะได้รับข้อมูลจากแบบสอบถามไปจากปัญหาด้านเนื้อหาตัวเอง น่าจะเป็นขอเตือนใจแก่ผู้จัดทำรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับรายการสุขภาพให้พยายามเสนอเนื้อหาให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งทางร่างกายและจิตใจ